

Добровольська Н. В.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного та господарського права

Національного університету імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ
ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ
РОЗПОРЯДНИКА ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
У АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДАХ АПЕЛЯЦІЙНОЇ
ТА КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЙ**

Політика держави повинна бути виваженою: а) до системи адміністративних судів; б) до інстанційної юрисдикції адміністративних судів; в) до стадій адміністративного судочинства; г) до форм адміністративного судочинства. Узгодженість між вказаними вище елементами дозволить повернути довіру до судів першої інстанції та уникнути такого ганебного явища у адміністративній юстиції як «зловживання учасником адміністративного судочинства правом на перегляд справи та оскарження судового рішення» (ст. 13 КАС України).

Наприклад, С.В. Ківалов та Л.Р. Біла-Тіунова зазначають, що законодавець передбачив процедуру перегляду судових рішень судами апеляційної і касаційної інстанцій з метою реалізації права на судовий захист і прийняття судом законного й обґрунтованого рішення [1, с. 212]. З цими думками слід повністю погодитись, адже недостатньо передбачити в адміністративному процесуальному законодавстві України право особи на звернення до адміністративного суду, необхідно також закріпити і додаткові гарантії щодо законного та обґрунтованого судового рішення. Будь-яка людина може помилятися. Не є виключенням в цьому сенсі і суддя адміністративного суду. Мінливість норм національного законодавства, двозначність розуміння окремих нормативних вимог, брак багатолітнього практичного досвіду у судді, а також відсутність офіційного тлумачення спірних положень національного законодавства можуть стати причиною судових помилок. Тому стадія перегляду судових рішень, яка передбачена Розділом III КАС України, є своєрідним «фільтром», який допомагає «відсіяти» законні та обґрунтовані судові рішення від незаконних та недостатньо обґрунтованих.

Довгий час дискусійним в науці адміністративного права і процесу був термін «перегляд справ». Пояснювалось це тим, що науковці в одних випадках намагалися окремо в структурі адміністративного судочинства виділяти стадію апеляційного провадження і стадію касаційного провадження, тоді як в інших випадках науковці виділяли одну стадію «перегляд справ», яка охоплювала собою апеляційне, касаційне та інші

види провадження. Вважаємо, що ні апеляційне, ні касаційне провадження не можуть бути окремими стадіями адміністративного судочинства, адже поняття «провадження» стало характеризувати в чинному законодавстві не скільки етапність розгляду справ в адміністративних судах, оскільки певну процесуальну форму діяльності адміністративних судів (наприклад, положення ст. 12 КАС України). Тобто апеляційне та касаційне провадження об'єднані однією метою – перегляд прийнятого судового рішення. І власне за єдністю мети їх можна розглядати як процесуальні форми перегляду судових рішень.

Також чинний КАС України дозволяє виділити в межах стадії перегляду судових рішень наступні процесуальні етапи:

1) подання скарги (апеляційної чи касаційної). Ст. 292 КАС України визначає, що судом апеляційної інстанції в справах щодо оскарження рішень, дій бездіяльності розпорядників публічної інформації є апеляційний адміністративний суд, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться окружний адміністративний суд, що ухвалив рішення. Параграф 1 Глави 1 Розділу III КАС України додатково передбачає суб'єктів, які мають право оскаржувати в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції, строки апеляційного оскарження, а також вимоги до форми та змісту апеляційної скарги. В свою чергу, ст. 327 КАС України закріплює, що судом касаційної інстанції, в тому числі і у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників публічної інформації, є Верховний Суд. Параграф 1 Глави 2 Розділу III КАС України встановлює осіб, які мають право оскаржити в касаційному порядку рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи, строки касаційного оскарження, а також вимоги до форми та змісту касаційної скарги [2];

2) відкриття провадження. Так, частина 1 ст. 300 КАС України закріплює вимогу до суду апеляційної інстанції, яка полягає у тому, що суд за відсутності підстав для залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги чи відмови у відкритті апеляційного провадження постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження у справі. Відповідно, частина 1 ст. 334 КАС України передбачає, що за відсутності підстав для залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги чи відмови у відкритті касаційного провадження суд касаційної інстанції постановляє ухвалу про відкриття касаційного провадження у справі [2];

3) розгляд справи та прийняття рішення по справі. Так, параграф 3 Глави 1 Розділу III КАС України закріплює процедуру підготовки справи до апеляційного розгляду, межі перегляду судом апеляційної інстанції, строки розгляду апеляційної скарги, вимоги до апеляційного розгляду справи у судовому засіданні та в порядку письмового провадження, а також передбачає можливі наслідки розгляду апеляційної скарги на

судове рішення суду першої інстанції. В свою чергу, параграф 3 Глави 2 Розділу III КАС України містить вимоги до розгляду касаційної справи. Як і у випадку з апеляційним провадженням, КАС України теж закріплює процедуру підготовки справи до касаційного розгляду, межі перегляду судом касаційної інстанції, строки розгляду касаційної скарги, вимоги до касаційного розгляду справи у судовому засіданні та в порядку письмового провадження, а також передбачає можливі наслідки розгляду касаційної скарги [2].

У зв'язку з тим, що багато справ щодо оскарження рішень дій чи бездіяльності розпорядників публічної інформації розглядається в судах першої інстанції в порядку письмового провадження, це може вплинути і на порядок розгляду апеляційної чи касаційної скарги. Зокрема, О.М. Сибіга виділяє наступні особливості перегляду справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядника публічної інформації: а) якщо апеляційна скарга подана на рішення суду першої інстанції, яке було ухвалене в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін (у порядку письмового провадження), то суд апеляційної інстанції теж може розглянути справу без повідомлення учасників справи (в порядку письмового провадження) за наявними у справі матеріалами; б) якщо рішення суду першої інстанції та постанов апеляційної інстанції були розглянуті за правилами спрощеного позовного провадження, то суд касаційної інстанції може розглянути справу в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами [3, с. 336].

Отже, розгляд справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядника публічної інформації у судах апеляційної та касаційної інстанцій відбувається за загальними правилами, що передбачені для всіх категорій справ адміністративної юрисдикції. У зв'язку з тим, що багато справ щодо оскарження рішень дій чи бездіяльності розпорядників публічної інформації розглядається в судах першої інстанції в порядку письмового провадження, це може вплинути і на порядок розгляду апеляційної чи касаційної скарги. Зокрема: а) якщо апеляційна скарга подана на рішення суду першої інстанції, яке було ухвалене в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін (у порядку письмового провадження), то суд апеляційної інстанції теж може розглянути справу без повідомлення учасників справи (в порядку письмового провадження) за наявними у справі матеріалами; б) якщо рішення суду першої інстанції та постанов апеляційної інстанції були розглянуті за правилами спрощеного позовного провадження, то суд касаційної інстанції може розглянути справу в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами.

Список літератури:

1. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика : монографія / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-Тіунова, Д. А. Козачук і ін. ; за заг ред. С. В. Квалова і Л. Р. Білої-Тіунової. Одеса : Фенікс, 2013. 394 с.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.
3. Сибіга О. М. Адміністративно-правове забезпечення та судовий захист права особи на доступ до публічної інформації : дис. ...док-ра юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2019. 378 с.